

Vreemde vissen uit de Noordzee

Het Natuurhistorisch Museum in Rotterdam heeft 1431 geconserveerde vissen, uiteenlopend van stekelbaarsjes tot kanjers van snoeken. Het laatste decennium is deze collectie uitgebreid met bijzondere vangsten van Noordzeevissers. Professionele vissersmannen herkennen als geen ander wanneer er iets zeldzaams uit de netten rolt en weten dat dergelijke vissen een plaats in een museumcollectie verdienen.

Tekst Kees Moeliker Illustraties Natuurhistorisch Museum

Vishandelaar Klaas Post herkende de stevige baarsachtige vis met een lange stekelige rugvin direct tussen de vangst van de UK 184. Het was een wrakbaars *Polyprion americanus*. Maar geen van de vissers die 23 januari 2006 op de Urker visafslag aanwezig waren, kende deze soort uit de Noordzee. Post stelde de ongeveer 50 cm lange vis veilig, nam foto's en achterhaalde de exacte vangstgegevens. De wrakbaars bleek te zijn gevangen op 18 januari 2006 in de Noordzee, net ten oosten van de Bruine Bank, en wel op een diepte van 26-28 meter. Deze locatie bevindt zich in de Nederlandse sector van de Noordzee ter hoogte van de Hondsbossche Zeewering.

De totale lengte van de vis bedraagt 53,1 centimeter met een gewicht van drie kilo. In de maag werden resten aangetroffen van een pitvis (*Callionymus lyra*). Uiteindelijk werd deze eerste Nederlands wrakbaars in 70% alcohol geconserveerd en geregistreerd onder catalogusnummer NMR 9979-0001209.

Wrakbaars

De wrakbaars behoort tot de familie der zaagbaarzen (*Serranidae*) en is verwant aan de zeebaars *Dicentrarchus labrax*. Het is een massieve roofvis met een grote kop en dito bek. Kenmerkend is de rugvin die deels uit harde (stekels) en deels uit zachte vinstralen bestaat. Ze bereiken een lengte van ruim twee meter en een gewicht van 100 kilo. Deze wrakbaars is een jong exemplaar van naar schatting drie jaar oud. Volwassen dieren zijn bodemvissen die leven op een rotsachtige bodem tot 600, mogelijk zelfs tot 1000 meter diepte. Duikers nemen ze regelmatig waar rond wrakken, waaraan ze hun naam danken. Jonge wrakbaarzen leven pelagisch in scholen.

Het verspreidingsgebied van de wrakbaars omvat alle kusten van de Atlantische Oceaan van de La Plata rivier in Zuid-Amerika en van Kaap de Goede Hoop tot Newfoundland, IJsland en Noord-Noorwegen. Hij is ook bekend uit

Voor de wrakbaars (NMR 9979-01209) werd een speciaal 'aquarium' gemaakt.

De bandvis met als kenmerk NMR 9979-01213, opgerold en geconserveerd in 70% alcohol.

de Middellandse Zee, de westelijke Indische Oceaan en de wateren rond Nieuw-Zeeland. In de kustwateren van Noordwest-Europa is de wrakbaars zeldzaam. In de collectie van het Naturhistoriska Riksmuseet in Stockholm bevinden zich drie exemplaren die tussen 1992 en 1997 in het Skagerrak werden gevangen op een diepte van 150-200 meter. Uit een inventarisatie van de collectie van The Natural History Museum in Londen blijkt de wrakbaars in de zuidelijke Noordzee zeer zeldzaam te zijn met slechts enkele vangsten langs de oostkust van Engeland. In 1933 werd er een buitengaats bij Newcastle (Tyne) gevangen, in 1967 een ten zuidoosten van Lowestoft (Suffolk) en uit het zeegebied ten (noord)oosten van de monding van de Humber (Humber side) zijn drie vangsten bekend (en bewaard) uit 1950, 1954 en 1973. De wrakbaars die het Natuurhistorisch Museum Rotterdam nu in haar collectie heeft, is de eerste uit het Nederlandse deel van de Noordzee.

Bandvis

Op 25 februari 2006 ving de UK 61 in de Noordzee ten noorden van Terschelling een bijzondere lange en vooral platte vis. Geen van de ervaren vissers, waaronder Kobus Post die al 40 jaar op de Noordzee vist, had een dergelijk zeedier ooit gezien en men doopte het dier 'langsnuitzee-paard', vanwege de vreemde uitstulpbare bek. Zeevisserij-bedrijf J. van den Berg en Zonen uit Urk liet het bedrijf weten de 'vreemde vis' graag aan 'Rotterdam' te willen overdragen. Het bleek te gaan om een bandvis (*Trachipterus arcticus*) met een totale lengte van 148 centimeter. Deze bijzondere aanwinst - de eerste Nederlandse bandvis - werd geregistreerd onder catalogusnummer NMR 9979-00001213.

De bandvis behoort tot de Allotriognathi, een groep bijzondere vissen waartoe ook de riemvis of haringkoning (*Regalecus glesne*) en de koningsvis (*Lampris guttatus*) behoren.

Het is een lange, lintvormige vis die een lengte van maximaal drie meter kan bereiken. Het gevangen exemplaar is nog onvolwassen en naar schatting 7-8 jaar oud. De soort wordt gekenmerkt door een kleine uitstulpbare bek, een zeer lange rugvin die over vrijwel de gehele lichaamslengte doorloopt en opvallend grote (aan het leven in de diepzee aangepaste) ogen. De staartvin is waaivormig. Bandvissen zijn bewoners van open zee waar ze normaliter leven op een diepte tussen 300 en 700 meter. Ze worden sporadisch aan het zeeoppervlak waargenomen, waar ze dan op hun zij zwemmen. Of dit normaal gedrag is is onduidelijk omdat over de leefwijze van de bandvis nauwelijks iets bekend is.

Uniek

Het reguliere verspreidingsgebied van de bandvis omvat het noordoosten van de Atlantische Oceaan van Marokko tot Noord-Noorwegen, IJsland en Groenland. Hij komt niet voor in de ondiepe Europese kustwateren. Er spoelen soms bandvissen aan op Noord-Europese kusten die aan de open oceaan grenzen. Uit opgaven van de natuurhistorische musea van Kopenhagen en Stockholm blijkt dat de dichtstbijzijnde locaties waar de bandvis met een zekere regelmaat aangetroffen wordt, liggen in het Skagerrak en Kattegat tussen Denemarken, Noorwegen en Zweden. Deze locaties liggen ruim 500 km noordelijker dan de vindplaats van 'de Hollandse' bandvis. Aan de andere kant van de Noordzee, van de kust van Noord-Yorkshire en Northumberland, zijn vijf vondsten bekend: de oudste uit 1897 en de meest recente uit 1970. Een bandvis in de relatief ondiepe Nederlandse kustwateren is hoe dan ook zeer bijzonder en de soort is, net als de wrakbaars, nieuw voor de Nederlandse fauna. Het conserveren van de lange, platte bandvis kostte hoofdbreken. Uiteindelijk werd hij opgerold in alcohol geconserveerd, en staat daardoor intern bekend als 'de rolmops'.

